

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ
«Ялтинская общеобразовательная школа
имени святого цесаревича Алексия»

Республика Крым, г. Ялта, ул. Садовая 2, тел/факс: (0654) 26-23-86, e-mail: private_school@mail.ru

Рассмотрена и принята
на Педагогическом совете
Протокол от 28.08.2023 № 1

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР
ООО «ЯОШ им. св. цес. Алексия»
Соломкина Т.Е.
от 30.08.2023 г.

УТВЕРЖДАЮ
Директор ООО «ЯОШ им. св.
цес Алексия»
Приказ от 30.08.2023 № 80

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
КУРСА ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
«Литературное чтение на родном (украинском) языке»
для обучающихся 4 класса
Учитель: Соломкина Татьяна Евгеньевна

Ялта 2023

Пояснювальна записка

Основною метою курсу є формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів з українською дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного курсу української літератури в основній школі.

Читацька компетентність є інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь і навичок та ціннісних ставлень учня, що набувається в процесі засвоєння курсу «Літературне читання» у 4 класі. Відбувається становлення юного читача, здійснюється його мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні, морально-етичні уявлення й поняття, почуття громадянськості, виховується цікавість до читання українською мовою.

Для досягнення мети мають реалізуватися такі завдання:

- удосконалення й розвиток техніки читання українською мовою вголос і мовчки;
- розвиток умінь самостійно читати незнайомі, але доступні за формою і змістом твори українських дитячих письменників, розуміти логічний й образний зміст текстів, співпереживати, чутливо реагувати на художню красу твору;
- формування уявлень літературознавчого характеру, знання про особливості книжки, авторів українських дитячих книжок тощо;
- розвиток умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного, навички спілкування, оцінні судження, роботи в парах і групах;
- розвиток мислення, уваги, оперативної пам'яті;
- естетичне, моральне й громадянське виховання;
- виховання цікавості до української культури, знань народознавчого та країнознавчого характеру, поваги й толерантного ставлення до інших національних культур.

2. Загальна характеристика навчального предмету

Зміст літературного читання визначається на основі таких принципів: тематично-жанрового, художньо-естетичного, літературознавчого.

Тематично-жанровий та художньо-естетичний принципи є визначальними у виборі творів для читання. *Коло читання* охоплює доступні цій віковій групі учнів художні, науково-художні, науково-пізнавальні та фольклорні твори української літератури.

Тематика і зміст творів відображають різні сторони життя людей, зокрема дитини, сприяють розширенню світогляду школярів, поповненню їхніх знань, засвоєнню морально-етичних і загальнолюдських цінностей, вихованню любові до рідної землі, мови, природи, шанобливого ставлення до батьків, людей, цікавості і поваги до національних традицій українців, їхньої мови, культури, а також мови й культури інших народів України.

Художньо-естетичний принцип передбачає відбір художніх творів за критеріями їх естетичної цінності. Їх зміст розкриває перед читачем різноманітність навколишнього світу, людських взаємин, сприяє розвитку почуттів гармонії і краси, формуванню особистісного ставлення до дійсності.

Літературознавчий принцип передбачає ознайомлення дітей з елементарними літературознавчими поняттями, які засвоюються практично (на рівні уявлень). Він реалізується в процесі елементарного аналізу літературного тексту. Об'єктом уваги читача стає слово, що осмислюється ним як засіб створення словесно-художнього образу, за допомогою якого автор виражає свої почуття, ідеї, ставлення до світу. Упровадження цього принципу передбачає усвідомлення учнями на практичному рівні таких понять, як тема, ідея, жанрові особливості твору, його персонажі, засоби художньої виразності.

Формування читацьких умінь здійснюється в нерозривній єдності з мовленнєвими. Якщо система читацьких умінь *відображає закономірності процесу сприймання твору*, то мовленнєві уміння – *закономірності процесу створення власного висловлювання* за прочитаним (прослуханим).

Цілеспрямоване формування читацької діяльності молодших школярів знаходить своє продовження й розвиток в організації самостійної роботи з текстом, дитячою книжкою, роботи з інформацією як на спеціально відведених заняттях у класі, так і в позаурочний час.

3. Місце предмету у навчальному плані

У 4 класі на вивчення предмету відводиться 1 година (34 години на рік).

4. Результати засвоєння програми

Реалізація програми забезпечує досягнення випускниками початкової школи наступних особових, метапредметних та наочних результатів.

Особистісні результати:

- 1) формування почуття гордості за свою Батьківщину, історію, російський народ, становлення гуманістичних і демократичних ціннісних орієнтації багатонаціонального російського суспільства;
- 2) формування засобами літературних творів цілісного погляду на світ в єдності і різноманітності природи, народів, культур і релігій;
- 3) виховання художньо-естетичного смаку, естетичних потреб, цінностей і почуттів на основі досвіду слухання і вивчення напам'ять творів художньої літератури;
- 4) розвиток етичних почуттів, доброзичливості і емоційно-моральної чуйності, розуміння і співпереживання почуттів інших людей;
- 5) формування шанобливого ставлення до іншої думки, історії та культури інших народів, вироблення вміння терпимо відносити ся до людей іншої національної приналежності;
- 6) оволодіння початковими навичками адаптації до школи, шкільного колективу;
- 7) прийняття та освоєння соціальної ролі учня, розвиток мотивів навчальної діяльності і формування особистісного сенсу навчання;

8) розвиток самостійності та особистої відповідальності за свої вчинки на основі уявлень про норми спілкування;

9) розвиток навичок співробітництва з дорослими і однолітками в різних соціальних ситуаціях, вміння уникати конфліктів і знаходити виходи зі спірних ситуацій, вміння порівнювати вчинки героїв літературних творів зі своїми власними по-ступками, осмислювати вчинки героїв;

10) мотивація до творчої праці і дбайливе відношення до матеріальних і духовних цінностей, формування установки на здоровий, безпечний спосіб життя.

Метапредметні результати:

1. Опанування здатності приймати і зберігати цілі і завдання учбової діяльності, пошуку засобів її здійснення.

2. Освоєння способами вирішення проблем творчого і пошукового характеру.

3. Формування уміння планувати, контролювати і оцінювати учбові дії відповідно до поставленого завдання і умов її реалізації, визначати найбільш ефективні способи досягнення результату.

4. Формування уміння приймати причини успіху/неуспіху учбової діяльності і здатності конструктивно діяти навіть в ситуації неуспіху.

5. Використання знаково-символічних засобів представлення інформації про книги.

6. Активне використання мовних засобів для вирішення комунікативних і пізнавальних завдань.

7. Використання різного способу пошуку учбової інформації в довідниках, словниках, енциклопедіях та ін.

8. Опанування навиків смислового читання текстів відповідно до цілей і завдань, усвідомленої побудови мовного вислову відповідно до завдань комунікації і складання текстів в усній і письмовій формах.

9. Опанування логічних дій порівняння, аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації за родовими ознаками, встановлення причинно-

наслідкових зв'язків, побудова міркувань.

10. Готовність слухати співбесідника і вести діалог, визнавати різні точки зору і право кожного мати і викладати свою думку, аргументувати свою точку зору і доводити правоту.

11. Уміння домовлятися про розподіл ролей в спільній діяльності, здійснювати взаємний контроль в спільній діяльності, осмислювати власну поведінку і поведінку тих, що оточують.

Предметні результати:

1. Розуміння літератури як явища національної культури, засоби збереження і передачі етичних, естетичних цінностей і традицій.

2. Усвідомлення значущості читання для особистого розвитку; формування уявлень про Україну, її народу, культуру українського народу; формування потреби в систематичному читанні.

3. Досягнення необхідного для продовження освіти рівня читацької компетентності, загального мовного розвитку, тобто опанування читання вголос і про себе, елементарними прийомами аналізу текстів з використанням елементарних понять літературознавства.

4. Використання різних видів читання: смислове, вибіркове, пошукове; уміння усвідомлено сприймати і оцінювати зміст і специфіку різних текстів, брати участь в їх обговоренні.

5. Уміння самостійне вибирати літературу, що цікавить(потрібну), користуватися довідниками для розуміння і здобуття додаткової інформації.

6. Уміння використовувати прості види аналізу різних текстів: встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, визначати головну думку твору, ділити текст на частини, озаглавлювати їх, складати простою план, знаходити засоби виразності, переказувати текст.

7. Уміння працювати з різними видами текстів: оповідання, міркування і опис. Уміння написати відгук на прочитаний твір.

8. Розвиток художньо-мистецьких здібностей, уміння створювати власний текст на основі художнього твору, ілюстраціям, репродукціям картин художників, на основі особистого досвіду.

5. Зміст навчального курсу

Програму структуровано за такими змістовими лініями:

1. Коло читання.
2. Формування й розвиток навички читання.
3. Літературознавча пропедевтика.
4. Досвід читацької діяльності (робота з дитячою книжкою, інформацією).
5. Розвиток літературно-творчої діяльності учнів на основі прочитаного.

Робота за цими змістовими лініями здійснюється комплексно. Тобто кожен художній твір розглядається і з точки зору жанру, і з точки зору його сюжету, структури, аналізуються його персонажі, їхні характери і вчинки, художні засоби і таке інше. Разом з тим кожен твір є засобом формування читацьких умінь і навичок, розвитку мовленнєвих умінь, засвоєння морально-етичних цінностей.

Коло й тематика читання. Коло читання охоплює усну народну творчість – дитячі пісні, скоромовки, ігри, прислів'я та приказки. Народні та літературні казки й легенди, ліричні й прозові твори українських письменників та деяких зарубіжних. Крім того, учні знайомляться з науково-художньою літературою, в якій пізнавальна інформація розкривається за допомогою сюжету, змалювання образів, подій, явищ. Це можуть бути вірші, оповідання про явища природи, історичні події, технічні досягнення тощо. Дитяча періодика (журнали і газети). Довідкова література (словники, довідники, енциклопедії).

Тематика читання – про навчання, дружбу, товаришування дітей, взаємини в сім'ї, пригоди, випадки з життя дітей і дорослих, а також про

Україну як багатонаціональну державу, видатних діячів України, письменників, українські народні звичаї і свята, світ природи та необхідність її збереження, твори морально-етичного характеру, гумористичні й пригодницькі.

Формування і розвиток навички читання. Протягом навчання в початковій школі учні оволодівають повноцінною навичкою читання. Техніка читання охоплює такі компоненти, як спосіб читання, правильність, виразність, темп. Кожний з них окремо і в сукупності підпорядкований *смісловій* стороні читання, тобто *розумінню тексту*. Ця якість, що є провідною, передбачає розуміння учнями більшої частини слів у тексті, вжитих як у прямому, так і в переносному значеннях, змісту речень, смислових зв'язків між ними і частинами тексту, його фактичного змісту і основного смислу.

Під час навчання молодші школярі оволодівають двома видами читання – вголос і мовчки. Як і на уроках російського, так і на уроках українського читання, школярів навчають читати і розуміти зміст прочитаного, виявляти взаємозв'язки між характером героїв і їх вчинками, відрізняти головне від другорядного, розуміти мотиви поведінки персонажів, авторське ставлення до зображених подій і героїв тощо, а також визначати головну думку твору, формувати власне ставлення до прочитаного.

Формуючи читацьку компетентність, важливо приділяти увагу розвитку вмінь читати самостійно незнайомі їм художні твори різних жанрів, оскільки саме таке читання необхідне людині в житті. Самостійне читання передбачає його мотивацію учителем, попереднє пояснення окремих виразів, слів, а також подій, про які йтиметься в тексті тощо. При цьому рекомендується давати учням запитання за змістом, на які вони повинні будуть знайти відповіді. З цією метою доцільно практикувати попереднє самостійне читання (вдома) твору, який буде опрацьовуватись у класі. Попереднє самостійне читання тексту учнями не виключає його виразного читання учителем та учнями в класі. Адже виразне читання вчителем не лише зразок

для наслідування, але й сприяє глибшому розумінню змісту тексту, його основної думки, характеру героя, справляє великий емоційний вплив.

Літературознавча пропедевтика. У процесі роботи над художніми творами учні вчаться визначати тему та основну думку художнього твору, його сюжет і композицію (без уживання термінів), розглядати факти, події, визначати персонажі та їхні характери й учинки, практично розрізняти жанри художніх творів, здійснювати структурний аналіз тексту.

Досвід читацької діяльності. Навчання читати у 4 класі передбачає розвиток умінь працювати з книжкою, формування культури читача.

Так, учень повинен вчитися запам'ятовувати автора книжки, яку читає, знати елементи книжки, вчитися орієнтуватися на її сторінках, користуватися змістом, за малюнком на обкладинці здогадуватися й висловлювати своє міркування про зміст книжки. Учень-читач знайомиться з книжками (збірками творів) одного автора (оповідання, вірші) чи багатьох (збірки творів на певну тему). Самостійне читання українською мовою може бути утруднене, оскільки в учнів невеликий словниковий запас, багато слів і виразів можуть бути незрозумілими. Саме тому зростає важливість роботи з довідковою літературою (перекладні, тлумачні словники, енциклопедії), якою слід навчити учнів користуватися як на уроках, так і під час самостійного читання в позаурочний час.

Розвиток літературно-творчої діяльності. Уроки літературного читання у 4 класі передбачають розвиток творчої діяльності. У школах з російською мовою навчання це передусім розвиток мовленнєвих умінь і навичок, зокрема комунікативних, які включають як аудіативні уміння, так і роботу над збагаченням й активізацією словникового запасу (умінь вживати нові слова й вирази в процесі мовлення), а також розвиток умінь формулювати й висловлювати думку за змістом прочитаного, ставити запитання й відповідати на них, переказувати прочитане, інсценізувати, читати в ролях, а також створювати за допомогою вчителя власні невеликі тексти, казки, вірші. Художня література має тісний зв'язок з музикою й образотворчим

мистецтвом, які разом з мистецтвом слова пробуджують і збагачують емоційні відчуття учнів, вводять їх у світ прекрасного, виховують естетичні смаки. Тому вивчення ліричних творів, зокрема присвячених порам року, доцільно супроводжувати слуханням музики, розглядом картин українських художників тощо. Написання під керівництвом учителя творчих робіт з використанням вражень від різних видів мистецтв наповнює їх новим змістом.

6. Тематичне планування

№	Розділ	Кількість годин
1	«В Галі родичів багато....»	16
2	Зимові розваги	5
3	Дідусеві оповідки	5
4	Вже весна	8
	Разом	34

Календарно-тематичне планування

№	Тема	Дата план	Дата факт	Примітки
«В Галі родичів багато....» (16 г)				
1	Наша сім'я. «В Галі родичів багато...» К. Перелісна «Галюся»			
2	В. Сухомлинський «Найласкавіші руки»			
3	О. Пархоменко «Хто більше любить маму»			
4	В. Сухомлинський «Сива волосинка»			
5	Колискові пісні. «Ой ходить сон коло вікон»			
6	А. Костецький «Просто». В. Сухомлинський «Скажи людині: «Доброго дня»			

7	В.Сухомлинський «А серце тобі нічого не наказало?»			
8	Шануй батько й неньку – буде скрізь тобі добренько			
9	Г. Малик «Добре з татом працювати».			
10	О. Комова «Як моя бабуся з прогресом знайомилась»			
11	Українська народна казка «Казка про липку і зажерливу бабу»			
12	Українська народна казка в обробці І.Франка «Лисичка та Журавель»			
13	В. Сухомлинський «Біда заставляє вчитись». Г. Бойко «Сашко»			
14	ПЧ. «Моя бабуся – супергероїня» (за Марлуз фон Лон). РЗМ. Як приготувати йогурт з бабусею?			
15	Д. Кузьменко «Мій домашній улюбленець», «Дракон»			
16	В. Новомирова «Лічилка». М. Стеценко «Запізнилась»			
Зимові розваги (5 г)				
17	А. Камінчук «Годівнички». О. Гаєцька «Черевички для Андрійка»			
18	О. Мень «Різдво»			
19	Колядки та щедрівки			
20	П. Мостовий «Гриць та мороз».			
21	О. Олесь «Ялинка».			
Дідусеві оповідки (5 г)				
22	Легенда про заснування Києва.			

23	Золоті ворота			
24	П. Утевська «У київського князя»			
25	Запорізька Січ. Українські козаки			
26	Н. Забіла казка «Про півника та курочку і про хитру лисичку»			
Вже весна (8 г)				
27	Д. Павличко «Весна», М. Познанська «Пролісок»			
28	За тиждень – Великдень			
29	О. Буцень «Горобчик»			
30	День матері			
31	В селі у бабусі			
32	Українські літні звичаї			
33	Повторення вивченого			
34	Повторення вивченого за рік			